

Till

Justitiedepartementet
Att: Lisa Englund Krafft
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Även via e-post till:

Lisa.englund.krafft@regeringskansliet.se

Stockholm den 9 januari 2017

Diarienummer Ju2016/06394/L6

Swedish Anti-Counterfeiting Groups ("SACG") yttrande över SOU 2016:58 Ändrade mediegrundlagar (såvitt avser neutrala tobaksförpackningar)

Härmed inkommer SACG, eller Svenska Föreningen mot Piratkopiering, med synpunkter på Mediegrundlagskommitténs ("Kommittén") betänkande "Ändrade mediegrundlagar" SOU 2016:58 ("Betänkandet").

SACG är en politiskt oberoende och ideell förening som arbetar för att förhindra piratkopiering och handeln med piratkopierade produkter. Bland våra medlemmar finns företrädare för nationella och internationella bolag, intresse- och branschorganisationer, myndigheter, advokat- och konsultbyråer, svenska universitet och högskolor samt privatpersoner.

SACG yttrar sig över Betänkandet och dess förslag i den mån SACG bedömer att dessa berör piratkopiering och handeln med piratkopierade produkter. SACG avstår från att kommentera huruvida Betänkandets förslag, som SACG bedömer ökar risken för piratkopiering, kan anses vara berättigat med hänsyn tagen till skyddet för folkhälsan. Då denna del av Betänkandet till stor del bygger vidare på Tobaksdirektivsutredningens (SOU 2016:14, "Utredningen") resonemang hänvisar SACG i tillämpliga delar även till Utredningen samt till sitt eget yttrande över Utredningen ([Bilaga 1](#)).

1. SAMMANFATTNING

SACG delar Kommitténs bedömning att införandet av neutrala tobaksförpackningar kräver en ändring i tryckfrihetsförordningen ("TF").

SACG är starkt kritiskt till Betänkandets förslag, som SACG menar kommer att öka risken för piratkopiering av tobaksprodukter och handeln med piratkopierade varor.

2. NEUTRALA FÖRPACKNINGAR

SACG är starkt kritiskt till detta förslag. SACG delar Utredningens och nu Kommitténs slutsats att införandet av neutrala tobaksförpackningar i och för sig

kräver en ändring i TF. SACG anser dock inte i sak att TF bör ändras för att möjliggöra införandet av detta förslag.

Detta är en kontroversiell och i allt väsentligt obeprövad åtgärd som på ett allvarligt sätt inskränker tryck- och näringsfriheten. På sikt kan en grundlagsändring och första inskränkning för produktkategorin tobaksvaror leda till att andra produktkategorier också kan komma att omfattas av neutrala förpackningar om de anses vara negativa för folkhälsan, såsom till exempel alkohol eller produkter med högt socker- eller fettinnehåll. Detta kommer då riskera att underlätta för piratkopiering även på dessa områden, vilket i sin tur bland annat kan vara ännu skadligare för folkhälsan eftersom sådana piratkopierade varor normalt sett inte undergått samma kontroll och rent av kan vara dödliga. Den föreslagna utvecklingen är mycket negativ.

2.1 Ökad risk för piratkopiering av tobaksvaror

Förslaget risker att underlätta för piratkopiering av och olaglig handel med tobaksprodukter. När konsumenter och leveranskedjorna i mindre utsträckning kan förlita sig på varumärkets kännetecknande och ursprungsfunktion blir det lättare för oseriösa aktörer att göra kopior på produkter som då kan distribueras genom vanliga kanaler. Det blir mycket svårare att upptäcka förfälskningar och fastställa att de faktiskt är falska.

Utredningen hänvisar i denna del enbart till bestämmelserna om spårbarhet och märkning (sidan 348). SACG menar att systemet med spårbarhet och märkning inte ensamt kommer att lösa denna problematik. När förpackningar standardiseras till den grad Utredningen förordar förefaller det som att seriösa tillverkare kommer vara förhindrade från att inrätta egna säkerhetsmärkning/kontrollfunktioner på förpackningar för att hindra förfälskade varor.

Denna inställning delas av Patent- och registreringsverket ("PRV"), som i sitt yttrande över Utredningen av den 16 juni 2016 uppger att förslaget skulle "snarare underlätta än försvåra möjligheten till piratkopiering".

2.2 Frågan om neutrala förpackningar är bristfälligt utredd

SACG hänvisar till sitt tidigare remissvar i Bilaga 1 angående Utredningens bristfälliga utredning av tillåtligheten av neutrala förpackningar. Kommittén har inte haft i uppdrag att utreda frågan om neutrala förpackningar i sak vidare, varför dessa brister föreligger även i det nu liggande förslaget.

När det gäller den legala tillåtligheten av kravet menade Utredningen att det, förutom TF, inte fanns några andra legala hinder mot neutrala förpackningar. Det presenteras dock som bekant inget konkret förslag på utformning av bestämmelserna i Utredningen, vilket innebär att frågan skulle behöva utredas närmare om ett konkret förslag lades fram. I samband med att konkreta förslag nu läggs fram i Betänkandet görs dock ingen utredning i sak.

Kritik har riktats mot Utredningens bedömning om den juridiska tillåtligheten av neutrala förpackningar, särskilt mot bakgrund av varumärkesrätten, av en mängd aktörer (som inte tillhör tobaksbranschen), exempelvis PRV, Svenskt näringsliv, European Communities Trademark Association (ECTA), Svenska Industrins IP-förening (SIPF), International Trademark Association (INTA), Sveriges annonsörer, Sveriges Marknadsförbund, Business Action to Stop

Counterfeiting and Piracy (BASCAP) vid International Chamber of Commerce (ICC), American Chamber of Commerce in Sweden (AMCHAM), Trans-Atlantic Business Council (TABC), Handelskammaren i sydsvenska företags intresse, Property Rights Alliance (PRA), m.fl.

Det är viktigt att poängtera att Betänkandet också riktar kritik mot beredningen av förslaget på s. 465. Kommittén skriver att

”Ett stort flertal bland oss känner tveksamhet inför den beredningsform som har valts när det gäller frågan om grundlagsändringar eftersom denna kan leda till att det inte görs någon bredare och parlamentarisk förankrad prövning av om det är lämpligt från ett tryck- och yttrandefrihetsrättsligt perspektiv att ändra TF så att det blir möjligt att införa neutrala tobaksförpackningar.”

Sju av Kommitténs ledamöter har dessutom skrivit ett särskilt yttrande (s. 771) där de förtydligar att de inte ställer sig bakom förslaget på neutrala tobaksförpackningar och anför på s. 772 att

”Vi vill också i detta sammanhang framhålla att det har ett stort värde att upprätthålla hittillsvarande praxis att ändringar i grundlagarna, inte minst på det tryckfrihetsrättsliga området, föregås av noggranna överväganden och genomförs endast om det finns brett politiskt stöd för dem. Förslaget om neutrala tobaksförpackningar uppfyller, enligt vår uppfattning, inte de kraven. Tobaksdirektivutredningen var inte en parlamentariskt sammansatt utredning och Mediegrundlagskommittén har inte tagit ställning till frågan i sak.”

Det borde mot denna bakgrund vara tydligt att frågan måste utredas vidare och ha ett brett parlamentariskt stöd. Regeringen bör alltså inte gå vidare med att föreslå en ändring i TF.

2.3 Neutrala förpackningar underminerar varumärkesrätten

SACG hänvisar till resonemanget om bristfällig utredning ovan samt till sitt yttrande över Utredningen vad avser hur neutrala förpackningar förhåller sig till varumärkesrätten (Bilaga 1). Kommittén har inte haft i uppdrag att utreda frågan vidare om neutrala förpackningar är förenliga med varumärkesrätten. SACG vidhåller att förslaget står i strid med varumärkesrätten, en inställning som delas av ett stort antal remissinstanser, däribland expertmyndigheten PRV samt de ansedda internationella varumärkesorganisationerna ECTA och INTA.

Neutrala förpackningar underminerar varumärkesrätten som rättsligt område. I beredningen av ärendet har det inte tagits tillräcklig hänsyn till de viktiga funktionerna som varumärken fyller i en sund marknadsekonomi och dess betydelse för innovation och tillväxt. Utredningen konstaterar något förenklat att varumärkesrätten inte är en positiv rätt och att tobakstillverkare kan fortsätta särskilja sina produkter genom ordvarumärken även om figurmärken går förlorade (sida 358-359). Kommittén utreder inte denna fråga vidare. PRV har som expertmyndighet dessutom ifrågasatt Utredningens slutsatser vad avser varumärkesrätten. SACG hänvisar i dessa delar till PRV:s yttrande.

Även om det inte finns specifika bestämmelser i varumärkesrätten som förbjuder neutrala förpackningar, innebär inte detta att neutrala förpackningar inte strider mot grundläggande principer om näringsfrihet och

känneteckensfunktion. Varumärkesrätten ger innehavaren en ensamrätt att bl.a. märka förpackningar med sina särskiljande varumärken, ord- som figurmärken (logotyper). Svenska företags framgångar på den inhemska marknaden och på internationella marknader bygger till stor del på insikten om att varumärken måste skyddas från intrång och att tryggade immateriella egendomar har stort värde för såväl företag, privatpersoner och samhället i stort.

Som ovan

Henrik Wistam

Ordförande, SACG